

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio IV. An licitum sit sequi in praxi opinionem tenuiter probabilem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

Contradicente Sempronio, contra hoc decretum procedet Iudex negando eam talem terminum. Secus in illis præparatorijs actibus, qui non sunt in præiudicium probabile partium.

63. Probatur assertio. Nullum enim est verbum in hac damnatione, quæ illam limitet ad solam sententiam potissimam causæ, vt clare constat ex illis verbis, *Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem*; id autem verbum iudicare vniuersalissimum est ad decidendum quamcumque litem, aut quemcumque listis articulum, super quo est controversia partium.

64. Confirmatur. Hæc enim damnatio eo respicit, vt semper Iudex suffragetur iuri meliori, & probabiliori partis alterutrius: sed in actibus interlocutorijs potest inveniri ius melius, & probabilius vnius partis: ergo etiam in his debet intelligi hæc damnatio.

DISSERTATIO IV.

An licitum sit sequi in praxi opinionem tenuiter probabilem?

CAPVT I.

Opinio damnata proponitur; & an per illam damnetur doctrina de opinione minus probabili sequenda.

SVMMARIVM.

Qui senserint, hic damnari electionem opinionis minus probabilis? n. 2

Potest opinio esse valde probabilis, & minus probabilis, quam oppositum. 3.

Ex hoc ipso decreto convincitur falsitas

eius asserti. n. 4.

1. **T**ertia propositio ex damnatis à SS. D. Innocentio hæc est: *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi, aliquid agimus, semper prudenter agimus.* In quibus verbis excludit Romana Cathedra probabilitatem tenuem à regimine conscientie, ita vt nemo intelligatur operari prudenter, si tenui probabilitate nitatur.

2. Sed quid sit hæc tenuis probabilitas, operæ pretium est discutere. Wilhelmus Sandæus in eo libro, qui inscribitur *Confutatio trium virorum*, circa hanc tertiam propositionem damnaram refert, Tabularium Gallicum (larvati nominis) credidisse, damnatam esse à Pontifice sententiam communem Theologorum asserentium, posse deduci ad praxim quamlibet opinionem probabilem, etiam minus probabilem, & minus tutam materialiter, quasi omnis opinio minus probabilis, & minus tuta materialiter sit tenuiter probabilis. Et hunc esse sensum damnationis ideo ille asseruit, vt attribueret Iesuitis propositionem damnatam, quasi soli Iesuitæ, ex quibus tres dumtaxat numerat, docuerint, posse nos sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam materialiter, scilicet extra materiam de valore Sacramenti.

3. Id tamen esse falsum, manifeste convincitur primo. Potest enim vna opinio esse minus probabilis, & tamen eius probabilitas esse magna. Sic enim fulgor Lunæ est minor fulgere Solis; & tamen stolidum esset, & contra modum loquendi Sacre Scripturæ, dicere fulgorem Lunæ esse tenuem. Nam Genes. 1. dicitur: *Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti; & Stellas.*

Vbi

Vbi notandum est, Lunam dici Luminare magnum ob maiorem Lucis splendorem, non ob quantitatem, quæ minor est quantitate aliarum Stellarum. Sed numquid quia Luna est luminare minus, affirmabimus, perperam dictum esse, *duo luminaria magna?* Absit. Sic similiter dicendum est, esse posse duas opiniones oppositas magnæ probabilitatis, quarum favorabilior sit minus probabilis strictiore. Ergo ex eo quod vna opinio sit minus probabilis, quam opposita, non inferitur, quod illa sit tenuiter probabilis.

4. Convincitur secundo ex hoc ipso decreto. In illo enim damnantur aliqua propositiones modales de modo *Probabile*, ita propositio 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.* Et propositio 44. *Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat.* Eiusdem Ordinis sunt propositiones secunda, sexta, & trigesima quinta. Iam vero si hoc decretum damnat omnem propositionem vere probabilem, quæ sit minus probabilis opposita, non est cur damnentur illæ modales de modo *probabile*. Quod clare ostenditur. Nam si opinio minus probabilis damnatur, non sufficit ad praxim, quod opinio sit probabilis, sed requiretur, quod sit probabilior. Cû ergo hoc decretum intendat removere à praxi Fidelium has opiniones, *tamquam scandalosas, & in praxi perniciosas*, ut dicitur in præmio Decreti; & opinio, quæ non dicit, id esse probabilis, sed solum dicit esse probabile, non posset deduci ad praxim, si damnaretur opinio minus probabilis, dum opinio non dicit, id esse probabilis, atque adeo practicabile, non est cur damnentur. Atqui re ipsa damnatur eæ propositiones modales de modo *Probabile*; quia non sunt practice proba-

biles: ergo non damnantur opiniones vere probabiles, quamvis sint minus probabiles oppositis.

5. Convincitur tertio. Nam si Sacra Congregatio vellet damnare assertum de opinione minus probabilis admittenda ad praxim, quanto facilius esset id assertum per suos terminos formales damnare, quam per id circumloquium de tenuiter probabilis, quæ à probabilitatis finibus non exeat? Signum ergo manifestum est, non fuisse intentionem Sacre Congregationis damnare praxim opinionis minus probabilis.

6. Confirmatur. Nam loquendo de Iudice, clare expressit damnationem opinionis, quæ asserit, Iudicem sequi posse opinionem probabilem. Quam ergo meliorem occasionem habere potuit ad damnandam pro omni casu minorem probabilitatem, si eam damnare vellet?

7. Convincitur quarto. Nam de minus, esse dubium, an in damnatione huius tertie propositionis includatur damnatio doctrinæ admittentis opinionem minus probabilem ad praxim. Nefas enim est, quod privatus Doctor velit recensere inter propositiones damnatas propositionem, de cuius damnatione dubitatur. In dubio enim nemo damnatur; imo vero in Iure solemne est, in dubio standum esse pro reo.

8. Convincitur quinto. Etenim in dubio nemo potest spoliari sua possessione: sed opinio vere probabilis quæ minus probabilis est, & minus tuta (extra materiam valoris Sacramentorum) est in quasi possessione practicabilitatis apud fere omnes Theologos: ergo ex eo, quod vnus vel alter moveat dubium de damnatione illius, non est spolianda sua possessione. Vbi notandum est, quod sæpe inculcavimus, improprie vocari minus tutam, quia formaliter

est tutissima, & solum dicitur materialiter minus tuta, propterea quod exponitur peccato materiali, vt explicui in 1. & 3. part. Crif. Theologica.

9. Sexto denique vincitur ijs omnibus, quibus infra probabo, opinionem probabiliter probabilem non incurrere damnationem huius tertie propositionis.

CAPVT II.

An doctrina de opinione probabiliter sequenda incurrat hanc damnationem?

SUMMARIVM.

Damnari opiniones probabiliter probabiles aliqui censent. n. 10. & 14.

Argumenta quibus moventur. n. 11. & seqq.

Lumb. 10. **R**aymundus Lumbier tom. 3. Summa a num. 1737. distinguit duplex genus opinionum probabilium; eo quod alie sint certo probabiles, & alie sint probabiliter probabiles. Nam circa aliquas opiniones formamus iudicium certum de probabilitate earum; circa alias vero non possumus formare iudicium certum, sed dumtaxat probabile de ipsa probabilitate earum, idque asserit tam de probabilitate intrinseca, quam de extrinseca. Quam distinctionem quidam Recentiores prius docuerant. Docet ergo, posse nos vt ad praxim opinione certo probabili; non vero ea, qua est probabiliter probabilis. Et concludit. in hoc decreto, nomine tenuis probabilitatis intelligi opinionem, qua non est certo probabilis; sed probabiliter probabilis.

11. Quas vero opiniones conti-

neat hic Author sub nomine probabiliter probabilium, ex eius argumentis colligitur. Igitur opiniones tenuiter probabiles, de quibus loquitur decretum, esse eas, qua solum sunt probabiliter probabiles; sic probat primo. Quia qui operatur ex opinione probabiliter probabili, non reddit fetutum, quod non peccabit, imo re ipsa formidat, an re ipsa peccabit: agnoscensque periculum peccandi, illud amplectitur: ergo illud dictamen conscientiae non est certum, sed quasi dubium: ergo peccat operando cum eo dubio practico: ergo merito intelligitur damnata ea opinio probabiliter probabilis sub nomine tenuis probabilitatis.

12. Probat secundo illo exemplo Guilielmi Episcopi Parisiensis, cui apparuit quidam Cancellarius Parisiensis affirmans, se in aeternum damnatum ex tribus causis; quarum vna erat, vt ipse dixit: *Contra sententiam plurimorum de pluralitate beneficiorum, quasi licite tenendorum, opinionem propriam defensavi; & in hoc me periculo mortalis culpa commisi.* Sed prius ante mortem suaserat ei praedictus Episcopus, vt vnum beneficium retinens reliqua renunciaret: responderratque Cancellarius: *Experiar, an sit damnabilis opinio de retentione plurium beneficiorum.* Ex quo colligit Lumbier, Cancellarium formidasse de probabilitate opinionis, atque adeo exposuisse se periculo peccandi: id autem est sequi opinionem probabiliter probabilem: ergo peccat, qui talem opinionem sequitur. Alia exempla refert ad idem propositum.

13. Probat tertio. Nam vt quis non peccet, non sufficit formare iudicium probabile, quo probabiliter censeat, se non peccare; sed requiritur iudicium certum, quo censeat, se in tali operatione non peccaturum: sed qui sequitur opinionem probabiliter proba-

babilem, non potest certo sibi persuadere, se non peccare; quin potius format iudicium solummodo probabile, quod re ipsa non peccabit: ergo qui sequitur opinionem probabiliter probabilem, peccat.

Filgu.

14. Eadem via graditur Emmanuel de Filguera in Lucerna decretali in expositione huius tertiæ propositionis asserens, tenuem probabilitatem consistere in eo, quod opinio sit probabiliter probabilis. Sic enim loquitur? [Opinio probabiliter probabilis habet tenuem probabilitatem respectu opinionis certo probabilis, sicut probabile est quid tenue respectu certi: ergo tenuis probabilitas cognoscitur in hoc, quod est esse tale probabiliter. Quodnam autem discrimen inter opinionem certo probabilem, & probabiliter probabilem versetur, cursim aperiam. Nam probabilitas certo probabilis desumitur, quando est intrinseca ex fundamentis, quibus innititur, vel ex Doctoribus, si existat extrinseca, qui eam timentur, imo & ex contrariis eam probabilem vocantibus. Unde talis opinio certitudinem tribuit sive eam sequenti, sive consulenti, quod sit probabilis: quæ certitudo habetur ex cognitione, qua noscit sequens, aut consulens, certam esse eius probabilitatem. Alias enim si talem cognitionem non haberet, conscientiam certam non posset efformare, sed dubiam, & omnino formidantem, peccandi periculo expositam, quia nec assensus est prudens, neque electio. Probabilitas probabiliter talis desumitur communiter ex paucis Doctoribus eam opinioni tribuentibus, sed ab alijs plerumque probabilis non censetur. Quare prædictæ opinioni probabiliter talis nefas est adhærere, quia prudenter quis nequit certum dictamen concipere ad operandum, sed solum dubium, insufficiens ad opus licite exercendum.] Huicvsque Filguera. Con-

veniunt ergo Lumbier, & Filguera in eo, quod damnata manent per hoc decretum opiniones, quæ non sunt certo probabiles, sed duntaxat probabiliter probabiles.

CAPVT III.

Reffellitur præcedens dicendi modus.

SYMMARIVM.

Epithetum tenuis adiunctum probabilitati est additum diminuens. n. 15.

Hi duo termini Probabilitas tenuis involvunt contradictionem. n. 16.

Non admitto distinctionem probabiliter probabilis, & certo probabilis.

Ibid.

Quomodo repugnet, opinionem probabiliter probabilem esse tenuiter probabilem? n. 17.

Qui format probabile iudicium de probabilitate opinionis, format iudicium prudens. n. 18.

Si due opiniones oppositæ sint probabiliter probabiles, cogemur eligere tutiorem, si vera est sententia adversariorum. n. 19.

Et quam sit intolerabile onus in hoc casu. n. 20.

Et quæ inde implicatio contradictionis involvatur? n. 21.

Solvitur obiectio. n. 22.

15. **P**remitto primo, cum dicitur *tenuis probabilitas*, illud epithetum *tenuis* esse additum diminuens taliter, quod opinio tenuiter probabilis non potest dici absolute probabilis, aut vere probabilis. Patet assertum ex similibus. Nam cum quis dici-

dicitur habere tenuem prudentiam, non dicitur vere, & absolute esse vir prudens; imo defectus prudentiæ in eo notatur. Et cum quis dicitur habere tenuem scientiam, non potest absolute dici, esse vir doctus, aut sapiens. Et cum dicimus, aliquem esse tenuiter misericordem erga pauperes, magnum defectum misericordiæ in eo notamus.

16. Præmitto secundo, hos duos terminos *tenuem probabilitatem* importare contradictionem, aut contrarietatem inter se. Patet. Nā vera probabilitas est, quæ nititur fundamento gravi, & impellente intellectu ad assensum: sed tenuitas quoad probabilitatem dicit tenuitatem, & leuitatem fundamenti, atque adeo postulat, fundamentum non esse grave: ergo hi duo termini *probabilitas*, & *tenuis* opponuntur modo dicto. Ego quidem censeo, difficile distingui posse opinionem probabiliter probabilem ab opinione certo probabili. Et ideo, vbi latissime egi de probabilitate in 1. & 3. part. Crisis Theol., numquam vsus sum hac distinctione. Nam apud me solum valet distinctio opinionis vere probabilis, & opinionis dubie probabilis. Nam opinio dubie probabilitatis est, cum inter sapientes dubitatur de probabilitate opinionis. Cum autem omnes, aut fere omnes admittunt opinionem tamquam probabilem, illam dico vere probabilem. Admissa tamen opinione probabiliter probabili, existimo per illam perperam explicari tenuem probabilitatem.

17. Iam vero falsum esse, quod opinio probabiliter probabilis idem sit, quod opinio tenuiter probabilis; & consequenter quod opinio probabiliter probabilis damnata non maneat in hoc decreto, ostenditur primo. Nam cum dicimus, aliquam opinionem esse probabiliter probabilem, tam in primo termino, quam in secundo loquimur de vera, & absolu-

ta probabilitate: atqui repugnat, esse veram, & absolutam probabilitatem, & esse tenuem: ergo repugnat, opinionem probabiliter probabilem esse tenuiter probabilem. Probatur minor. Nam opinio tenuiter probabilis non est absolute probabilis, sed secundum quid, & cum additō dimiuente. Deinde implicat contradictionem, quod iudicium reflexum de probabilitate opinionis sit probabile, & sit tenue; cum probabile dicat fundamentum magnum; & tenue dicat fundamentum leve: repugnat ergo, esse vere & absolute probabilem, & esse tenuiter probabilem.

18. Ostenditur secundo. Nam in practicis *Prudenter*, & *Probabiliter* sunt synonyma: ergo qui format probabile iudicium de probabilitate opinionis, format iudicium prudens: sed qui ex iudicio prudenti operatur, recte operatur: ergo qui operatur ex opinione probabiliter probabili, recte operatur. Loquimur autem de probabilitate, quæ absolute, & sine additō dimiuente est probabilitas.

19. Ostenditur tertio. Quia plerumque continget, quod feramus iudicium dumtaxat probabile de probabilitate quarum opinionum invicem oppositarum. Sicut enim quando vna propositio est probabilis, communiter accidit, quod etiam eius contradictoria sit probabilis, imo & æque probabilis; ita etiam frequentissimum erit, quod quando vna propositio fuerit probabiliter probabilis, eius contradictoria sit etiam probabiliter probabilis. Quid ergo tunc faciemus? Numquid non erit necesse in his casibus eligere tutiorem? Nam si sequamur minus tutam, cum iuxta adversarios ea sit tenuiter probabilis, iam huic decreto Pontificis refragemur.

20. Est autem onus intolerabile, quod in his casibus teneamur semper eligere tutiorem. Est enim difficul-

ficillimum discernere, quam sit opinio certo probabilis, & quæ probabiliter probabilis. Et quidem multi sunt, non solum mediocriter docti, sed etiam valde docti, qui non audeant se determinare ad electionem opinionis, nisi inveniatur Auctores probatos ea afferentes expresse, quæ scire desiderant. Cum ergo Auctores non traherent hoc punctum, an hæc, an illa opinio sint certo probabiles, an probabiliter probabiles; intolerabile erit illis, obligari vel ad discernendum inter certo probabiles, & probabiliter probabiles; vel ad eligendum semper opinionem strictiorem in omnibus casibus.

21. Ostenditur quarto. Implicat enim contradictionem, quod quando ambæ propositiones contradictoriæ sint probabiliter probabiles, teneamur eligere tutiorem. Quod sic demonstratur in materijs iustitiæ. Opinio probabilis est, quod qui intulit damnum cum solo peccato venia i, v.g. ex defectu plenæ adverrentiæ, non tenetur refarcire damnum; & etiam est probabilis, quæ propugnat obligationem refarciedi illud. Demus ergo, ambas propositiones non esse certo probabiles, sed probabiliter probabiles. Tunc sic. Ergo in hoc casu eligenda est opinio tutior. Sed illi damnificatori tutius est refarcire damnum illatum; ergo tenetur solvere. Deinde damnificato tutius est non recipere solutionem damni: ergo tenetur illam non recipere. Ergo ille damnificator tenetur solvere illi, qui non potest recipere solutionem. Quæ est aperta implicatio contradictionis; inferitur enim, quod ille damnificator tenetur solvere, & quod non tenetur.

22. Dices, idem argumentum efformari posse, quando ambæ opiniones fuerit tenuiter probabiles, tunc enim, quia iuxta hoc decretum non possumus sequi opinionem tenuiter

probabilem, debemus eligere tutiorem. Si ergo fiat id argumentum in materia iustitiæ, dum ambæ opiniones sibi invicem contradicentes sunt tenuiter probabiles; eodem modo inferretur implicatio contradictionis.

23. Respondeo, impossibile esse, quod in practicis ambæ opiniones sibi invicem contradicentes sint tenuiter probabiles; sed necesse est, quod si una sit tenuiter probabilis, altera sit certa moraliter, aut fere certa. Nam si opinio, quæ negat obligationem aliquam, sit tenuiter probabilis, ideo talis est, quia illa obligatio communiter reputatur certa. Quod non accidit in duabus opinionibus sibi invicem contradicentibus probabiliter probabilibus. Sæpe enim obligatio aliqua est in æquilibrio; & ideo circa obligationem aliquam sæpissime dantur opiniones æquæ probabiles.

CAPVT IV.

Alia argumenta pro impugnatione eiusdem asserti.

SUMMARIVM.

Quando Theologus consulit opinionem certo probabilem, qui accipit consilium, solum habet opinionem probabiliter probabilem. n. 24.

Ex opinionibus certo probabilibus inferuntur alia probabiliter. Et quid inde pro conclusione? n. 25.

Opinio probabiliter probabilis non generat dubium practicum. n. 27.

Si opinio probabiliter probabilis afferret dubitationem, etiam afferret certo probabilis. n. 29.

Cum assensu probabili non componitur dubitatio. n. 31.

Dilemma pro conclusione. n. n. 33.

24. **O**stenditur quinto Nam quando Theologus consulitur pro

pro electione opinionis, & ipse consultit opinionem certo probabilem; ille qui audit consilium à Theologo, non format iudicium certum de probabilitate opinionis, cum nescit discernere circa fundamēta intrinseca, vel extrinseca eius opinionis: sed solū format iudicium probabile, vt pote dumtaxat innixum consilio Theologi: ergo apud illum, qui audit consilium à Theologo, ea opinio solum est probabiliter probabilis. Et tamen non est tenuiter probabilis; nam si talis esset, nihil prodesset viro illiterato consulere Theologum: ergo probabiliter probabilis non est tenuiter probabilis.

25. Ostenditur sexto. Sunt enim multæ opiniones, quæ probabiliter inferuntur ex opinionibus certo probabilibus: illæ autem non possunt esse certo probabiles; nam sicut ex præmissis evidentibus, cum bonitas consequentiæ est solum probabilis, non resultat conclusio evidens, sed solum probabilis; ita ex opinione certo probabili, cum bonitate consequentiæ solum probabili, non potest resultare conclusio certo probabilis, sed solum probabiliter probabilis.

26. Neque prodest responderi, quod si bonitas consequentiæ fuerit certo probabilis, opinio illata ex altera certo probabili, evadet conclusio certo probabilis. Non, inquam, id prodest: quia dum bonitas consequentiæ non fuerit evidens, saltem moraliter, non potest participare certitudinem à præmissis: a propositione ergo certo probabili non potest deduci conclusio certo probabilis, nisi bonitas consequentiæ fuerit, non solum certo probabilis, sed in se ipsa, certa.

27. Ostenditur septimo. Nam ambo Authores relati nituntur fundamento falso, nempe, quod opinio probabiliter probabilis necessario generat dubium practicum circa operationem. Tum sic argumentor, Opinio

probabiliter probabilis non generat dubium practicum circa operationem eliciendam; habet enim rationem probabilem, ex qua dubium prudenter deponat: ergo perperam dicitur, opinionem probabiliter probabilem esse tenuiter probabilem. Antecedens probatur. Nam dubium practicum de rectitudine operationis eliciendæ, in quo tutior pars eligenda sit, tamdiu durat, quandiu non potest deponi per aliquam rationem probabilem, vt docui in 3. part. Cris. Theol. disp. 60. cap. 2. num. 15. sic enim ægrotus dum dubitat, an die festo teneatur surgere ad audiendam Missam, est in dubio practico, dum Medicus (cuius iudicium solum est probabile respectu ægroti) illi consultit, ne surgat. Sed qui practice dubitat de probabilitate opinionis, & invenit rationem vere probabilem, vt censeat opinionem esse securam, habet iam principium, per quod deponat prudenter dubium: ergo dum format iudicium probabile de probabilitate opinionis, inueniens rationem vere probabilem ad illud iudicium formandum, habet iam modum, quo tale dubium prudenter deponat. Vide quæ de hoc argumento dixi in 3. part. Cris. Theol. disp. 56. cap. 16. art. 1. à num. 8. 16.

28. Nec satisfacies, si dicas, deponi dubium practicum ex ratione certo probabili, non autem ex ratione probabiliter probabili. Nam hoc esset, inducere in conscientias hominum ingentem scrupulorum anxietatem, dum non solum petitur, quod in opinionibus controversis inter Authores eligenda sit opinio certo probabilis; sed etiam quod in rationibus probabilibus, quibus homines gubernant suas actiones in dubijs, quæ occurrunt, non sufficiat ratio probabiliter probabilis, sed quærenda sit ratio certo probabilis. Vnde ægrotus, qui ex consilio Medici non surgit in die festo

fecto ad audiendam Missam; debet inquirere, an Medicus ille sit peritissimus suae artis, an mediocriter peritus, ut consideret, an ratio probabilis desumpta ex eo consilio Medici, sit certo probabilis, an probabiliter probabilis. Qui scrupulizandi modus passim occurret in sexcentis alijs, in magnam desolationem conscientiarum.

29. Ostenditur octavo. Si enim opinio probabiliter probabilis secum afferret dubitationem, etiam certo probabilis afferret secum dubitationem: ergo neque certo probabilis posset reduci ad praxim. Antecedens probatur. Nam vel omnis probabilitas affert secum dubitationem, vel solum illam affert probabilitas reflexa? Si primum dicatur, infero: ergo etiam opinio certo probabilis affert secum dubitationem; nam bene valet ab vniuersali affirmativa ad particularem sub vniuersali contentam.

30. Si vero dicas secundum, nempe solam probabilitatem, quae reflectitur supra probabilitatem, afferre dubitationem; contra est: nam id esset, quia ille terminus certo affert dubitationem in opinione certo probabili: sed id est falsum: ergo. Probatur minor: quia is terminus certo potest cadere supra dubium; est enim certum, quod ego dubito, an crines Adami fuerint rubri. Si ergo terminus probabilis, aut probabiliter affert dubitationem, certo probabilis afferret certo dubitationem. Sicut quia opinio probabilis in conceptu suo essentiali affert, quod sit incerta, id est, nec certa, nec certo falsa; ideo opinio certo probabilis affert etiam in suo conceptu, esse certum, quod illa sit incerta.

31. Ostenditur nono. Nam, ut demonstravi in 1. part. Crif. Theolog. disp. 6. cap. 1. Quamvis possit dari dubitatio inter motiva probabilia invicem adversantia; at cum assensu probabilis non componitur dubitatio de

eodem obiecto, aut de eius opposito; & implicat contradictionem, quod componantur assensus probabilis, & dubitatio: nam dubitare est suspendere assensum quasi in aequilibrio, ita ut neutri parti praestet assensum: sicut ergo implicat, quod intellectus habeat assensum obiecto, & simul suspendat assensum; ita implicat, quod habeat assensum probabilem, & simul habeat dubitationem.

32. Tum sic. Ergo impossibile est, quod intellectus habeat iudicium reflexum probabile de probabilitate opinionis A., & quod habeat dubitationem de probabilitate opinionis A. Haec consequentia manifeste inferitur ex Antecedente; sicut ex propositione vniuersali inferitur particularis sub ea contenta. Ergo impossibile est, quod qui habet iudicium probabile reflexum de probabilitate opinionis, obstringatur ad deserendum in praxi eam opinionem propter dubitationem de probabilitate eius; cum non possit intellectus capere eam dubitationem simul cum eo iudicio probabili. Et quidem illi duo Authores confundunt dubitationem cum formidine; quae sunt res longe diversae: & assensus probabilis optime componitur cum formidine, non autem cum dubitatione, ut late ostendi in 3. part. Crif. Theol. disp. 56. cap. 17. art. 5.

33. Ostenditur decimo. Nam id assertum, quod ambo Authores affirmant, nempe opinionem probabiliter probabilem damnari in hoc decreto Innocentij XI. sub nomine tenuis probabilitatis, vel est certum, vel dubium, vel probabile? Si dicant, esse certum, contra est: Quomodo enim potest esse certum, quod nititur in mera aequivocatione confundente formidinem cum dubitatione, ut ostensum est? Si dixerint esse dubium, inde evidenter inferitur, non debere dici damnatam opinionem probabiliter probabilem;

Gg

cum

cum ob solum dubium nemo damnandus sit. Si vero dicant, id esse probabile, interrogo, an sit probabiliter probabile, vel certo probabile? Si primum, cum apud ipsos probabiliter probabile involvat dubitationem de probabilitate; ea dubitatio non est sufficiens, vt dicatur absolute damnata aliqua opinio. Præter quam quod cum ipsi dicant, opinionem probabiliter probabilem manere damnatam, si id eorum assertum est probabiliter probabile, manebit etiam damnatum per hoc decretum. Si vero dicatur id eorum assertum esse certo probabile, adhuc ea probabilitas non sufficit, vt damnata censeatur per hoc decretum Innocentij, opinio probabiliter probabilis: nam in dubijs, & probabilibus semper standum est pro reo: Cum ergo hi duo Authores opinionem probabiliter probabilem impetant tamquam ream tenuis probabilitatis, standum est pro opinione probabiliter probabili, dum de damnatione non constat plusquam probabiliter. Præterquam quod non potest esse certo probabile, quod sola æquivocatione fulcitur, per quam formido cum dubitatione confunditur.

CAPVT V.

Quenam sit opinio tenuiter probabilis, quæ in hoc decreto damnatur?

SUMMARIVM.

Opinio tenuiter probabilis est de cuius probabilitate dubitatur; & valde differt ab opinione probabiliter probabili. n. 34.

Opinio tenuiter probabilis eadem est, ac opinio dubia probabilitatis. n. 35. Et quenam sint motiva ad dubitandum de probabilitate? Ibidem.

Probabilitas dubia involvit dubium practicum. n. 36.

Tenuis probabilitas affert etiam dubium practicum. n. 37.

Prima pars conclusionis probatur. n. 38.

Ostenditur opinionem tenuiter probabiliter diversam esse à probabiliter probabili. n. 39.

Exempla opinionum tenuiter probabilium. n. 40. remissive.

34. **S**It conclusio. Opinio tenuiter probabilis, quæ in hoc decreto damnatur, est illa, quæ quamvis habeat probabilitatem apparentem, plures tamen viri sapientes dubitant de eius probabilitate; vel de cuius probabilitate merito dubitatur: & quæ talis est, nullo modo est probabiliter probabilis, sed dubie probabilis. In priori parte conclusionis convenio cum Lumbicrio, & Filguera citatis, in posteriori autem dissentio quam longissime ab eis.

35. Ergo iuxta priorem partem conclusionis in idem recidit opinio tenuis probabilitatis, & opinio dubiæ probabilitatis, & de hac late dixi in 3. part. Cris. Theol. disp. 56. cap. 9. art. 3., vbi num. 599. proposui motiva, quæ esse solent ad dubitandum rationabiliter de probabilitate opinionis in hac verba: [Primo dubito de probabilitate opinionis, quando Author, qui illam docet, non est omni exceptione maior iuxta dicta disp. 15. Et ratio, qua nititur, opinio, mihi non satisfacit, nec videtur omnino firma. Secundo. Cum Author vnus, vel alter singularem docet opinionem, nec dat rationem, qua nititur. Tertio. Cum vnus, vel alter docet opinionem, & plures alij dicunt, vel esse improbabilem, vel parum tutam, vel male audire apud Theologos, vel illam non esse audiendam, aut esse rejciendam. Quarto. Quando datur principium certum, & dubitatur, an ei repugnet opinio, nec proponatur ratio sufficienter firma ad deponendum dubium.

Quin-

Quinto. Cum dubitatur, an ratio conclusionis sit levis, an gravis, & firma.] Hucusque ibi. Et quoad hoc ultimum, nomine rationis levis, etiam intelligitur ea, quæ sophistica est, vel laborat in æquivoco. Vbi ergo hæc motiva inventa fuerint, dicendum erit, opinionem esse tenuiter probabilem.

36. Deinde de probabilitate dubia (id est, quando dubitatur de probabilitate) dixi ibidem, illam esse dubium practicum, in quo tutior pars amplectenda est ad praxim; ita ut in materia gravi sit peccatum mortale non sequi partem tutiorem. Et ratio est: quia in quolibet dubio de materia practica, dubium est practicum, dum non occurrit ratio probabilis (intrinsicæ, vel extrinsicæ) virtute cuius intellectus deponat dubium: si ergo de probabilitate ipsius rationis dubitatur, quomodo virtute talis rationis probabilis deponetur dubium.

37. Similiter ergo de probabilitate tenui discurrendum est, & dicendum, in probabilitate tenui contineri dubium practicum, in quo tutior pars ex obligatione sequenda est in praxi. Nam ipsa tenuitas probabilitatis non est sufficiens ad deponendum dubium, quod occurrit.

38. Ex quibus manifeste patet prior pars conclusionis, nempe opinionem tenuiter probabilem esse illam, de cuius probabilitate multi viri docti dubitant; aut quando de tali probabilitate merito dubitatur. Tum quia, cum non sit tenuiter probabilis ea, quæ est minus probabilis, & minus tuta materialiter, neque ea, quæ est probabiliter probabilis, ut ex decursu huius dissertationis constat; nihil aliud restat, in quo possit consistere tenuitas probabilitatis. Tum etiam quia non potest dici tenuiter probabilis, quæ est certo falsa, vel certo improbabilis; rursus, ut ex hac damnatione constat, non potest dici

sufficenter probabilis ad regendam conscientiam: ergo solum potest dici tenuiter probabilis ea, quæ quamvis habeat aliquam probabilitatem apparentem, generat dubium practicum, in quo tutior pars eligenda sit. Ergo tenuiter probabilis dicenda est illa, de cuius probabilitate merito dubitatur apud sapientes.

39. Secunda pars conclusionis, nempe quod ea opinio, de cuius probabilitate merito dubitatur, non sit probabiliter probabilis, satis constat ex dictis cap. 3. & 4. Et ulterius ostenditur. Nemo enim format iudicium probabile de parte minus tuta in eo, circa quod habet dubium practicum, in quo tutior pars sequenda est: sed de probabilitate opinionis tenuiter probabilis habetur dubium practicum, in quo tutior pars sequenda est, ut constat ex dictis: ergo nemo formare potest iudicium probabile de eius probabilitate. Ergo ea non potest esse probabiliter probabilis.

40. Huius generis opinionum tenuiter probabilem, quæ, ut satis ostendi, nihil differunt ab opinionibus dubiæ probabilitatis, multa exempla dedi in part. 3. Cris. Theolog. tract. 4. & in hoc opere disert. 1. cap. 6. Legat, qui volet.

CAPVT VI.

Satisfit argumentis cap. 2. propositis.

SUMMARIUM.

Qui format iudicium probabile de probabilitate opinionis, non habet dubium practicum de illa, sed potius iudicium reflexum certum. num. 41. Cancellarius ille dubitavit de probabilitate opinionis, & ideo damnatus fuit. n. 42. & 43.

Gg 2 Qua-

Quare qui sequitur opinionem probabiliter probabilem, non se committat discrimini. Ex S. Thomæ. n. 43.

Discrimen inter dubitationem, & formidinem. n. 44.

Dum quis sequitur opinionem probabiliter probabilem, ultimum iudicium de honestate opinionis non est probabile, sed certum. n. 46.

Tenuis probabilitas non est talis respectiue, se absolute. n. 47.

41. **A**D primum ex Lumbierio, contendente, opinionem probabiliter probabilem esse tenuiter probabilem, respondeo negando antecedens, quod qui operatur ex opinione probabiliter probabili, non reddit se tutum a peccato: nam qui format iudicium probabile, & prudens de probabilitate opinionis, habet rationem probabilem ad deponendum dubium de ea probabilitate, atque adeo non dubitat practice de tali probabilitate; & habet tertium aliud iudicium, illud quidem reflexum & certum, quod qui operatur ex iudicio probabili, & prudenti, recte operatur, iuxta dicta sæpius in 1. part. Crif. Theol. disp. 15. & in 3. part. disp. 56. Unde falsum est, quod subiungitur in eo antecedenti, quod tunc formidat, an re ipsa peccabit, nam id iudicium tertium reflexum est certum, atque adeo expellit omnem formidinem. Vide quæ dixi in 3. part. Crif. Theol. disp. 56. cap. 18. num. 975. ex Illustrissim. Archiepisc. Petro de Tapia. Ex quibus patet, falsas esse consequentias inde deductas.

42. Ad secundum respondeo, si Cancellarius dixit, se esse damnatum, quia contra sententiam plurimorum de illicita retentione plurimorum Beneficiorum, ad praxim deduxit oppositam opinionem, ita se exportens periculo peccandi; id ita contigit, quia dubitans de probabilitate opinionis in-

cidit in dubium practicum, in quo tutior pars amplectenda est; & cum eam non amplexus fuerit, commisit se periculo peccandi, atque adeo peccauit. Et constat ex celebri textu S. Thomæ *S. Tho.* quod lib. 8. art. 13. agens de ea questione [An liceat habere plures præbendas?] *Si manente dubitatione plures præbendas habet, periculo se committit, & sic procul dubio peccat... Aut ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur; & sic non committit se discrimini, nec peccat.* Vide quæ de hoc late dixi 3. part. Crif. Theolog. disp. 56. cap. 17. art. 4. num. 942.

43. Ex hoc textu S. Thomæ evidens argumentum desumitur ad probandum, non peccare eum, qui sequitur opinionem probabiliter probabilem. Nam iuxta S. Thomam, *si ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur, non committit se discrimini, nec peccat.* Sed opinio probabiliter probabilis non adducit necessario in dubitationem; cum afferat rationem probabilem, per quam expellat, & deponat dubitationem: ergo qui ducitur opinione probabiliter probabili, non committit se discrimini.

44. Et sane in æquivoco laborant, qui non attendunt ad ingens discrimen, quod datur inter formidinem, & dubitationem. Nam assensus probabilis non est composibilis cum dubitatione; est autem composibilis cum formidine. Iudicium autem reflexum de probabili opinione sequenda, quæ secum affert formidinem, certum est, & ideo quavis habeat pro obiecto opinionem cum formidine; ipsum autem iudicium reflexum nullam habet formidinem.

45. Ergo ad id, quod subiungit obiectio, dicendum est, Cancellarium vel dubitasse de probabilitate opinionis, vel non habuisse iudicium certum de sequenda licite opinione probabili: atque

Tapia.

atque adeo formidasse, an re ipsa peccaret. Qui enim caret ultimo iudicio certo de rectitudine suae operationis, exponit se periculo probabili peccandi; ut late docui in 1. part. Crif. Theol. disp. 56. cap. 18.

46. Ad tertium constat ex proxime dictis. Concedo enim maiorem, quod non sufficit iudicium, quo quis probabiliter censeat, se non peccaturum, sed requiri, quod ultimum iudicium, quo quis iudicet, se non peccaturum, exercendo talem actionem, esse certum; & nego minorem, quod dum quis sequitur opinionem probabiliter probabilem, ultimum iudicium sit dumtaxat probabile. Nam iudicium probabile, quo quis iudicat probabiliter, eam opinionem esse probabilem, non est ultimum iudicium, quo quis iudicat de rectitudine operationis a se eliciendae. Patet. Nam istae sunt longe diversae propositiones: Prima. *Hec opinio A. est probabilis.* Secunda. *Si sequor hanc opinionem A., recte operor.* Quarum prima potest esse probabilis, & secunda debet esse certa, ut excludat periculum probabile peccandi. Quod si secunda afferat formidinem, non erit certa, atque adeo non manebit homo securus de rectitudine suae operationis. Vide quae dixi in loco proxime citato.

47. Ad quartum ex Filguera respondeo, tenuem probabilitatem non debere talem censerī respectivē, sed absolute; & ita quamvis opinio probabiliter probabilis videatur tenuiter probabilis comparative ad certo probabilem; absolute tamen non est tenuiter probabilis. Alioquin omnis opinio probabilis esset tenuiter probabilis: quia probabilis respectu certi est aliqui d. tenue. Discrimen autem, quod constituit Filguera inter opinionem probabiliter probabilem, & certo probabilem, perperam constituitur, eo quod confundit iudicium, quod fit

de probabilitate opinionis A., & iudicium ultimum, quod fit de rectitudine operationis hic & nunc eliciendae. Etenim postquam homo elicit iudicium probabile de probabilitate opinionis A., mox videns certum esse, quod licitum est sequi veram, & solidam probabilitatem, format iudicium ultimum certum de rectitudine operationis a se eliciendae.

CAPVT VII.

An incurrat hanc damnationem propositio docens, in gravissima necessitate posse nos sequi opinionem tenuiter probabilem? Et quomodo haec opinio intelligenda sit?

SUMMARIVM.

Hac propositio non subiacet damnationi. n. 49.

Difficultas de dubio practico in necessitate gravissima. num. 50.

Altera difficultas de casibus, in quibus necessitas gravissima permittit tenuem probabilitatem. n. 41.

Quomodo necessitas gravissima augeat probabilitatem? n. 52.

Quomodo id contingat in Baptismo? n. 53.

Quomodo gravis necessitas in multis casibus auferat irreverentiam? n. 54.

Quomodo in casu excommunicati necessitas augeat probabilitatem? n. 55.

Alius casus similis in materia Matrimonij. n. 56.

Regula ad cognoscendum, quanam sit gravis necessitas, in qua liceat uti opinione tenuiter probabili. n. 58.

IN

48. **I**N 1. part. Crif. Theol. disp. 9. cap. 8. num. 133. retuli opinionem docentem, in extrema, aut gravissima necessitate licitum esse vti opinione tenuiter probabili; & in 3. part. disp. 79. cap. 2. num. 20. vsus sum hac sententia ad probationem conclusionis ibi traditæ. Quam sententiam docent Navarrus cap. *Inter verba.* in 2. edit. coroll. 53. num. 135. Sotus de Secr. membr. 3. quæst. 2. conclus. 3. P. Thom. Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 36. num. 8. & lib. 1. Sum. cap. 9. num. 25.

*Navar.
Sotus.
Sanch.*

49. Quæritur ergo in præsentia, an hæc propositio [quod in gravissima necessitate eligere possimus opinionem tenuiter probabilem,] subeat hanc damnationem? In 3. part. Crif. Theol. loco proxime citato hanc dubitationem breviter discussi. Et, vt ibidem notavi, Emmanuel de Filguera, me citato, asseruit, hanc opinionem minime subiacere huic damnationi. Quod optime probat. Damnatur enim propositio asserens, *generatim* licere vti opinione tenuiter probabili; nostra autem assertio non affirmat, id licere generatim, sed solum in gravissima necessitate.

Filgu.

50. Restant tamen duæ difficultates discutiendæ. Prima est. Diximus enim, tenuem probabilitatem esse, cum dubitatur de ipsa probabilitate, quæ propterea non potest esse sufficiens ad deponendum dubium; atque adeo dubium est practicum, in quo tutior pars eligenda est: sed neque in necessitate gravissima possumus operari cum dubio practico: ergo neque in necessitate gravissima possumus vti opinione tenuiter probabili.

51. Secunda difficultas est. Authores, qui concedunt, posse in necessitate gravissima eligi opinionem tenuiter probabilem, dicunt id aliquando posse admitti. Non enim fieri potest in omnibus præceptis, maxime iuris naturalis, & Divini. Difficultas er-

go consistit in tradendo regulam, per quam cognoscatur, quando liceat in necessitate gravissima vti opinione tenuiter probabili.

52. Pro vtraque ergo difficultate dissolvenda sciendum est, plerumque ipsam necessitatem gravissimam afferre rationem specialem pro augenda probabilitate intrinseca opinionis; ita vt licet rationes opinionis alioqui sint tenues, ipsa gravissima necessitas auget vim probabilitatis earum. Cuius assertionis multa suppetunt ex mpla.

53. Primum. Baptizare infantem in materia dubia, puta in lixivio, aut in iusculo, extra casum necessitatis, est grave piaculum. Si vero infans sit in articulo mortis, neque sit materia certa, ipsa necessitas tanti ponderis est, vt illud reddat licitum.

54. Secundum desumi potest à multis actionibus, quæ afferunt irreverentiam rebus sacris, à quibus tamen, si gravis accedat necessitas, hæc aufert irreverentiam. Nam currere per Templum est irreverentia; si quis autem currat fugiens Taurum, vel Leonem ingressum in Templum, necessitas ipsa aufert irreverentiam. Magna est etiam irreverentia, quod homo non ieiunus accipiat Eucharistiam; si vero intrarent in Ecclesiam hæretici cum periculo conculcandæ Eucharistiæ, necessitas efficeret, ne vlla esset irreverentia, quod homo non ieiunus consumeret Eucharistiam, si alias non inveniretur ieiunus.

55. Tertium est, quod supra proposui disertatione 2. cap. 5. art. 8. nempe excommunicatum, qui satisfacit, & per contritionem ad statum gratiæ pervenit, nec per ipsum stat, quominus absolvatur, posse in casu gravis necessitatis accipere Sacramentum Pœnitentiæ, quin contraveniatur damnationi primæ propositionis, de non sequenda opinione probabili circa valorē, relicta tutiori. In quo casu gravis

vis

necessitatis reddit licitum per suam vim intrinsecam rationis, quod aliàs esset illicitum. Nam, vt ibidem ostendi, necessitas vnus partis, & impossibilitas partis oppositæ sunt relativæ, & invicem connexæ: quare cum præfatto excommunicato adsit necessitas gravis recipiendi Sacramentum poenitentia, in eodem genere datur impossibilitas omittendi confessionem. Ex qua necessitate, & impossibilitate fit, quod quamvis ille excommunicatus sequatur opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, non tamen sequitur illam relicta tutiori: non enim dicitur relinquere tutiorem, qui hbet impossibilitatem illam sequendi; sicut non dicitur relinquere cursum, qui obstrictos vinculis habet pedes. Præter rationem, quæ desumitur ex favore quo Ecclesia favet urgentissimæ necessitati in ordine ad recipienda Sacramenta. De quo dixi in loco cit.

Sanct. 56. Eiusdem generis est casus, quem proponit P. Thomas Sanchez, lib. 2. de Matrimon. loco supra citato. Afferit enim esse parum probabilem opinionem eorum, qui dicunt, quando contracto Matrimonio vnus coniux advertit impedimentum dirimēs, posse (obtentâ dispensatione) revalidari Matrimonium, quamvis alter coniux sit inscius impedimenti. Et tamen asserit, illud re ipsa posse revalidari ad normam eius opinionis, scilicet inscio impedimenti altero coniuge, si urgeat gravissima necessitas, qualis esset, si ante contractum Matrimonium fornicina illicitè copulata fuisset cum fratre sui viri, neque inveniri posset modus, quo sine manifestatione proprii delicti posset declarare impedimentum dirimens suo viro, sed esset periculum magni scandali. Ratio autem, quare magna illa necessitas tacendi impedimentum, & impossibilitas illud declarandi faciat, quod possit deduci ad praxim ea opinio parum pro-

babilis, quæ versatur circa valorem & alias est minus tuta, hæc est: Tum quia impossibilitas moralis adeo vrgens efficit, quod non possit eligi ad praxim opinio tutior, atque adeo non verificatur, quod eligitur opinio probabilis circa valorem, relicta tutiori, propter dicta. Tum etiam quia cum Matrimonium sit materia favorabilis ex iure Ecclesiastico, videtur Ecclesia velle in tali impossibilitate morali favere Matrimonio, vt revalidetur eo modo, quo non sequantur scandala adeo gravia. Similis etiam est casus, quem proposui in 3. part. Crif. Theol. loco supra citato.

57. Hinc facile est dissolvere vtramque difficultatem supra propositam. Ad primam distinguenda est maior: nam tenuis probabilitas affert dubium practicum [extra gravissimam necessitatem;] non sic intra illam: quia gravissima necessitas extrahit opinionem à sua tenuitate; & addit probabilitati pondus rationis, vi cuius opinio pro ea necessitate non est tenuiter probabilis, sed potius absolute probabilis.

58. Ad secundam difficultatem solvendam ea regula tradenda est, tunc licitū esse in gravissima necessitate vti opinione alioqui tenuiter probabili, quando ipsa necessitas affert ab intrinseco pondus rationis, vi cuius opinio pro illo casu necessitatis fiat absolute probabilis, vt in casibus supra memoratis.

